

pitel I. Udtrykket direkte Omkostninger skulde herefter undgaas, men straks paa næste Side (21) møder man Udtrykket direkte Salgsomkostninger, og paa S. 66 kommer der et Afsnit om »specielle direkte Omkostninger«. (Denne sidstnævnte Omkostningsgruppe omtales mærkværdigvis ikke i Skemaet over Kalkulationens naturlige Opbygning paa S. 21, men nok i det anbefalede Kalkulationsskema paa S. 104, der ogsaa paa andre Punkter afviger fra Skemaet paa S. 21). Heller ikke iøvrigt følger Forf. konsekvent den angivne Retningslinje. Hele Bogen igennem tales der nemlig om direkte og indirekte Omkostninger, jævnsides med, at Omkostninger undertiden kun betyder indirekte Omkostninger. Virkningen er ikke heldig, navnlig i Betragtning af, at Forf. selv understreger Betydningen af, at der arbejdes med klare og ensartede Kalkulationsbegreber.

H. Winding Pedersen.

Haldor Topsøe: DANMARKS PRODUKTIONSLIV. Reitzels Forlag. 1943. 325 S.

Ingeniør *Topsøe* vil i sin Bog give et Billede af Danmarks Produktion, specielt af de forskellige Produktionsgrenes samfundsøkonomiske Værdi, og med dette som Udgangspunkt give et Bidrag til Bedømmelsen af Produktionens bedst mulige fremtidige Udvikling i Danmark. Det er for saa vidt en forsigtig Begyndelse til en Planlægning, som Maalet, Forfatteren har stillet sig, i første Linje er det mere beskedne at pege paa Omraader, hvor det vil være ønskeligt, at den tekniske Forskning med Hensyn til ny Produktionsmuligheder skal sætte ind.

Hovedparten af Bogen giver en statistisk Beskrivelse af Produktionen inden for Industrigrupper (i det væsentlige svarende til den af Statistisk Departement benyttede Gruppering) og en Række af de vigtigste andre Erhvervsgrupper i Aarene 1934—36. Det drejer sig om en Indkomstopgørelse efter den produktionsstatistiske Metode af lignende Art som den, Statistisk Departement har under Udarbejdelse, og hvorom Ekspeditionssekretær *Kampmann* har givet en foreløbig Meddelelse, jfr. dette Tidsskrift 1942. Man faar bl. a. at vide, hvilke Værdier i Form af Raastoffer, Transport og Emballage m. m. de enkelte Erhvervsgrupper modtager fra hinanden og fra Udlandet, og hvilken Værdi de selv føjer til Produktionen og dermed til Nationalindtægten. Et saadant »nationalt Dobbeltbogholderi« har væsentlig Interesse. Med Hensyn til Landbrug samt Bygnings- og Anlægsindustri har Forfatteren — vel næppe altid med samme Grad af Sikkerhed — suppleret den officielle Statistik ved Beregninger, Skøn og i nogle Tilfælde selvstændigt indhentede Oplysninger.

Hele den her omtalte Statistik, som i det væsentlige er summarisk for store uensartede Erhvervsgrupper, kan formentlig ogsaa have Værdi som en første Orientering, naar det gælder om at finde Udvidelsesmuligheder for Produktionen. Men efterfølgende Specialundersøgelser for langt snævrere Omraader maa dog da blive afgørende.

Den stort anlagte Argumentation for, at Udvidelserne bør ske i Industri og ikke i Landbrug er — uanset Resultatets Rigtighed — næppe holdbar. Det kan være rigtigt i de »nationale Kalkulationer« ved en midlertidig Krisepolitik at se bort fra Betalingen af ellers ubenyttede indenlandske Produk-

pitel I. Udtrykket direkte Omkostninger skulde herefter undgaas, men straks paa næste Side (21) møder man Udtrykket direkte Salgsomkostninger, og paa S. 66 kommer der et Afsnit om »specielle direkte Omkostninger«. (Denne sidstnævnte Omkostningsgruppe omtales mærkværdigvis ikke i Skemaet over Kalkulationens naturlige Opbygning paa S. 21, men nok i det anbefalede Kalkulationsskema paa S. 104, der ogsaa paa andre Punkter afviger fra Skemaet paa S. 21). Heller ikke iøvrigt følger Forf. konsekvent den angivne Retningslinje. Hele Bogen igennem tales der nemlig om direkte og indirekte Omkostninger, jævnsides med, at Omkostninger undertiden kun betyder indirekte Omkostninger. Virkningen er ikke heldig, navnlig i Betragtning af, at Forf. selv understreger Betydningen af, at der arbejdes med klare og ensartede Kalkulationsbegreber.

H. Winding Pedersen.

Haldor Topsøe: DANMARKS PRODUKTIONSLIV. Reitzels Forlag. 1943. 325 S.

Ingeniør *Topsøe* vil i sin Bog give et Billede af Danmarks Produktion, specielt af de forskellige Produktionsgrenes samfundsøkonomiske Værdi, og med dette som Udgangspunkt give et Bidrag til Bedømmelsen af Produktionens bedst mulige fremtidige Udvikling i Danmark. Det er for saa vidt en forsigtig Begyndelse til en Planlægning, som Maalet, Forfatteren har stillet sig, i første Linje er det mere beskedne at pege paa Omraader, hvor det vil være ønskeligt, at den tekniske Forskning med Hensyn til ny Produktionsmuligheder skal sætte ind.

Hovedparten af Bogen giver en statistisk Beskrivelse af Produktionen inden for Industrigrupper (i det væsentlige svarende til den af Statistisk Departement benyttede Gruppering) og en Række af de vigtigste andre Erhvervsgrupper i Aarene 1934—36. Det drejer sig om en Indkomstopgørelse efter den produktionsstatistiske Metode af lignende Art som den, Statistisk Departement har under Udarbejdelse, og hvorom Ekspeditionssekretær *Kampmann* har givet en foreløbig Meddelelse, jfr. dette Tidsskrift 1942. Man faar bl. a. at vide, hvilke Værdier i Form af Raastoffer, Transport og Emballage m. m. de enkelte Erhvervsgrupper modtager fra hinanden og fra Udlandet, og hvilken Værdi de selv føjer til Produktionen og dermed til Nationalindtægten. Et saadant »nationalt Dobbeltbogholderi« har væsentlig Interesse. Med Hensyn til Landbrug samt Bygnings- og Anlægsindustri har Forfatteren — vel næppe altid med samme Grad af Sikkerhed — suppleret den officielle Statistik ved Beregninger, Skøn og i nogle Tilfælde selvstændigt indhentede Oplysninger.

Hele den her omtalte Statistik, som i det væsentlige er summarisk for store uensartede Erhvervsgrupper, kan formentlig ogsaa have Værdi som en første Orientering, naar det gælder om at finde Udvidelsesmuligheder for Produktionen. Men efterfølgende Specialundersøgelser for langt snævrere Omraader maa dog da blive afgørende.

Den stort anlagte Argumentation for, at Udvidelserne bør ske i Industri og ikke i Landbrug er — uanset Resultatets Rigtighed — næppe holdbar. Det kan være rigtigt i de »nationale Kalkulationer« ved en midlertidig Krisepolitik at se bort fra Betalingen af ellers ubenyttede indenlandske Produk-

tionsmidler. Men det er forkert, hvis man anvender denne Betragtningssmaaede for saa lange Perioder, at anden Anvendelse af de nu ledige Produktionsmidler bliver mulig. Forskellige indskudte Bemærkninger viser, at Forfatteren godt indser dette; men alligevel indtager Betragtningen en fremtrædende Plads i Beviset for flere af hans vigtigste Resultater, som netop angaar en varig Planlægning af Landets Produktion. Forfatterens teoretiske Betragtninger er ikke uden Charme paa Grund af deres Fantasi og Dristighed. En nærmere Undersøgelse af, i hvilken Udstrækning man kan regne Benyttelse af indenlandske Produktionsmidler som helt eller delvis gratis for Nationen, savnes imidlertid ligesom ønskelige Analyser af Tilpasningen af Produktionsmaader og Prisdannelse ved Udvidelse af bestemte Produktionsgrene. Forfatterens Opfattelse, at saadanne Spørgsmaal helst maa overlades til Økonomerne, er nærmest for beskeden, idet Teknikere og Folk med matematisk-naturvidenskabelig Uddannelse i Tidens Løb har hjulpet til Løsningen af nogle af Økonomiens største Problemer. En omfattende og sikker almindelig Orientering indenfor Økonomien er dog ønskelig, saafremt gode Ideer ikke skal forsvinde mellem for mange stærkt ensidige og helt urealistiske. Navnlig Spørgsmaalet om Produktionsmaadens og Omkostningernes Variation med Produktionens Omfang er i høj Grad nærliggende for Teknikerne.

I en ganske kort speciel Del »Bemærkninger angaaende en dansk Synteseindustri Muligheder« kommer Forfatteren ind paa konkrete Produktionsproblemer fra et Omraade, han har nærmere Kendskab til. Der tages her til Orde for et samvirkende System af Basisværker for den kemiske Industri (Koksværker, Mineralolierafinaderier, Kalkkvælstofværker og Kraftværker). Med disse Værker som Udgangspunkt skulde det være muligt at opbygge en kemisk Industri, som vil blive relativt uafhængig af Import og Importpriser.

Ingeniør *Topsøes* Bog kan betragtes som en noget usikker Begyndelse eller Skitse til en i høj Grad ønskelig teknisk-økonomisk Udforskning af Landets Produktionsmuligheder. Skal denne Udforskning give praktiske og solide Resultater, maa man under det videre Arbejde dels gaa stærkt i Enkeltheder med Hensyn til de Produktionsgrene, hvor Udvidelser eller Omlægninger kan ventes at give godt Resultat, og dels maa man undersøge de privatøkonomiske og samfundsøkonomiske Virkninger saa alsidigt som muligt.

F. Zeuthen.